

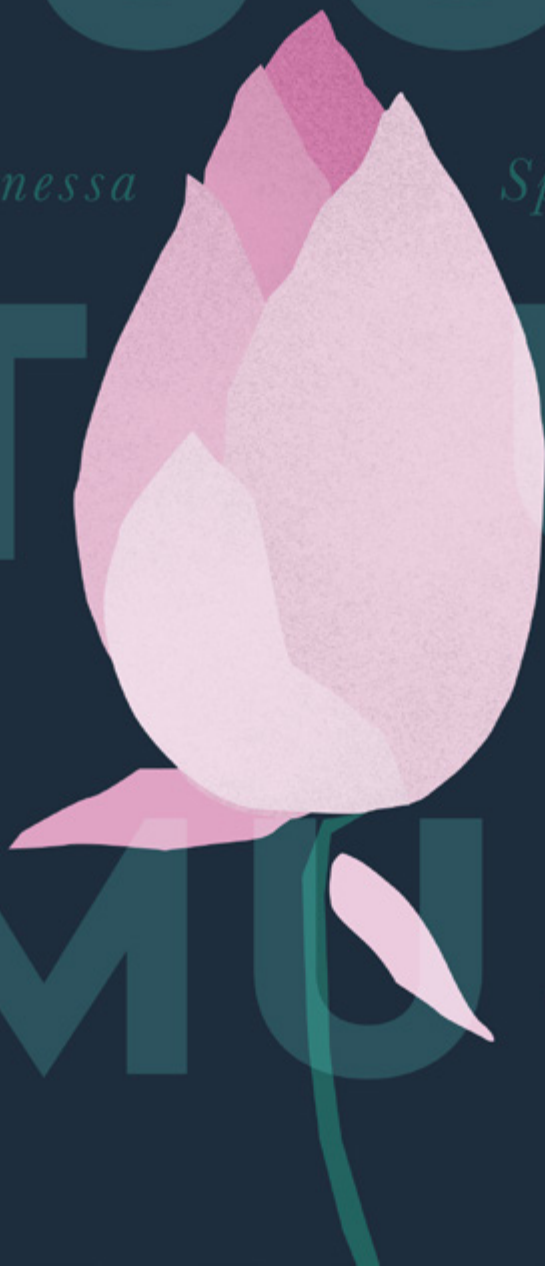
SUOS

Vanessa

Springora

TU

MUS

wsoy

SUOS

Vanessa

Springora

TU

MUS

Suomentanut

Lotta Toivanen

Suomentaja kiittää tuesta valtion kirjallisuustoimikuntaa.

Lainauksen Vladimir Nabokovin teoksesta *Lolita*
sivulla 97 ovat suomentaneet Eila Pennanen ja Juhani Jaskari.

Lainauksen Marcel Proustin teoksesta *Kadonnutta aikaa*
etsimässä – Vanki sivulla 129 on suomentanut
Inkeri Tuomikoski.

Ranskankielinen alkuteos

Le Consentement

© Editions Grasset & Fasquelle 2020

Suomenkielinen laitos © Lotta Toivanen ja WSOY 2021

Werner Söderström Osakeyhtiö

ISBN 978-951-0-46278-2

Painettu EU:ssa

Benjaminille ja Raoulille

Prologi

Lasten sadut ovat suuri viisauden lähde. Mistä syystä ne muuten säilyisivät aikakaudesta toiseen? Tuhkimo koettaa lähteä tanssiaisista ennen puoltayötä, Puna-hilkka suhtautuu epäluuloisesti susihukkaan ja sen viekoittelevaan ääneen, Ruusunen varoo koskemasta sormellaan vastustamattoman houkuttelevaan värttinään, Lumikki pysyy kaukana metsästäjistä eikä missään nimessä puraise herkullista punaista omenaa, jota kohtalo hänelle ojentaa...

Nämä varoittavat esimerkit kannattaisi jokaisen nuoren ihmisen pitää visusti mielessään.

Grimmin veljesten satukokoelma oli yksi varhaisimmista kirjoistani. Luin sen puhki, paksun pahvikannen ompeleet suorastaan rispaantuivat, kunnes sivut irtosivat yksi kerrallaan. Surin menetystä lohduttomana. Ihanat sadut kertoivat minulle ikuisia, taianhohtoisia tarinoita, kirjat taas olivat pelkkiä romukoppaan päätyviä kuolevaisia esineitä.

Jo ennen kuin osasin lukea ja kirjoittaa, rakensin kirjoja kaikesta mitä sain käsiini: sanoma- ja aikakauslehdistä, pahvista,

teipistä ja narusta. Tein kirjoistani mahdollisimman kestäviä. Tärkeintä oli esine. Sisällöstä kiinnostuin vasta myöhemmin.

Nykyään suhtaudun kirjoihin epäluuloisesti. Niiden ja minun väliin on noussut lasiseinä. Tiedän, että kirjat voivat olla myrkkyä. Tiedän, miten tuhoisa lataus kansien välissä voi olla.

Vuosikausia kiersin kehää häkissäni, ja uneni olivat yhtä kosta ja murhaamista, kunnes ratkaisu tuli silmiäni eteen itsestäänselvänä: aja saalistaja omaan ansaansa, sulje hänet kirjaan.

Lapsi

»Meidän viisautemme alkaa siitä mihin kirjailijan viisaus päättyy, haluaisimme, että hän tarjoaisi meille vastauksia, mutta hän voi vain herättää meissä haluja.»

MARCEL PROUST, SUR LA LECTURE

Nimeni on V. Jo viisivuotiaana, elämäni neitseellisellä alkutaipaleella, odotan suurta rakkautta.

Isät ovat tyttärille suojamuureja. Oma isäni on pelkkä tuulenhenkäys. Fyysistä läsnäoloa selvemmin muistan kylpyhuoneeseen aamulla leviävän vetiverin tuoksun, siellä täällä lojuvat miehiset esineet, solmion, rannekellon, paidan ja Dupont-sytyttimen, tavan pidellä savuketta etu- ja keskisormen välissä kaukana filtteristä ja ironisen puheen, josta ei ikinä tiedä, vitsaileeko hän. Isä lähtee varhain ja palaa myöhään. Hän on kiireinen mies. Myös hyvin tyylikäs. Hänen työnsä vaihtuu niin usein, etten hahmota sen luonnetta. Kun minulta koulussa kysytään isän ammattia, en osaa vastata, mutta koska ulkomaailma vetää häntä puoleensa enemmän kuin perhe-elämä, hän on selvästi tärkeä mies. Niin ainakin arvelen. Hänen pukunsa ovat aina moitteettomat.

Äiti sai minut ollessaan vasta kaksikymmenvuotias. Hän

on kaunis: skandinaavisen vaaleat hiukset, lempeät kasvot, hailakansiniset silmät, hoikka mutta muodokas olemus, kaunis ääni. Rakkauteni äitiä kohtaan on rajaton, hän on iloni ja auringonpaisteeni.

Vanhempani ovat yhteensopiva pari, toistaa isoäitini usein ja viittaa sillä filmitähden ulkonäköön. Meidän kuuluisi kai olla onnellisia, mutta muistoni meidän kolmen elämästä kodissa, joka on hetken aikaa olevinaan perhe, muistuttavat kyllä painajaista.

Maatessani iltaisin peiton alla kuulen, kun isä huutaa ja haukkuu äitiä »huoraksi» ja »lutkaksi», enkä ymmärrä miksi. Isän mustasukkaisuus roihahtaa pienimmästäkin syystä, jostain detaljista, katseesta, pelkästä »sopimattomasta» sanasta. Hetkessä seinät alkavat tärhähdellä, astiat lentävät, ovet paukkuvat. Isä on pakkomielteinen maanikko eikä siedä, että yhtään esinettä siirretään ilman hänen lupaansa. Eräänä päivänä hän melkein kuristaa äidin kuoliaaksi, koska äiti on kaatanut viinilasin isältä lahjaksi saamalleen valkoiselle pöytäliinalle. Tällaisia tilanteita tulee yhä useammin. Koneisto pyörii vinhaa vauhtia, kukaan ei kykene sitä pysäyttämään. Isä ja äiti laukovat rumia sanoja toisilleen päin naamaa tuntikausia, kunnes äiti iltamyöhällä pakenee minun huoneeseeni, itkee ääneti, painautuu kiinni minuun kapeassa lastensängyssä ja menee lopulta aviovuoteeseen yksin. Seuraavana päivänä isä nukkuu jälleen olohuoneen sohvalla.

Äidiltä on mennyt kaikki paukut isän oikkuihin ja rai-vonpuuskiin. Tuon luonnevikaisen miehen hulluuteen ei ole parannuskeinoa. Heidän avioliittonsa on loputonta sotaa, se on verilöyly, jonka syy on kaikilta unohtunut. Pian konflikti ratkeaa yksipuolisella päätöksellä. Siihen ei monta viikkoa mene.

Kaipa nuo kaksi ovat toisiaan joskus aikoinaan rakastaneet. Loputtoman pitkän käytävän päässä makuuhuoneen oven takana piilee heidän seksuaalisuutensa, ja se vaikuttaa minuun kuin kuolleeseen kulmaan piiloutunut hirviö: se on kaikkialla läsnä (isän mustasukkaisuudenpuuskat ovat siitä päivittäinen todiste) ja samalla täysin salaista (en muista nähneeni vanhempieni välillä pienintäkään halausta tai suukkoa, en minikäänlaisia hellyydenosoituksia).

Koetan jo tuolloin tiedostamattani ratkaista arvoitusta: mikä yhdistää kahta ihmistä makuuhuoneen oven takana, mitä heidän välillään silloin tapahtuu? Niin kuin lasten saduissa, joissa ylikuonnollinen yhtäkkiä ryöpsähtää todellisuuteen, minunkin kuvitelmissani seksuaalisuus on taikuutta: se loihtii vauvoja ja pulpahtaa yllättäen arkiseen elämään, usein aivan käsittämättömin tavoin. Tuon arvoituksellisen voiman kohtaaminen, tietten tahtoen tai sattumalta, herättää minussa jo varhain lapsena sinnikästä, kauhunsekaista uteliaisuutta.

Menen monesti keskellä yötä itkien vanhempieni makuuhuoneeseen, seison ovella ja valitan vatsakipua tai päänsärkyä. Tiedostamaton tarkoitukseni on epäilemättä keskeyttää heidän petipuuheensa: katselen, kun he vetävät peiton leukaan asti ja näyttävät hölmistyneiltä ja oudon syyllisiltä.

Hetkeä aiemmasta näystä, jossa he ovat sylikkäin, minulla ei ole mitään muistikuvaa. Se on pyyhkiytynyt pois muististani.

Eräänä päivänä koulun johtajatar kutsuu vanhempani puheilleen. Isä ei tule. Äiti kuuntelee selostusta koulupäivistäni huolestuneena.

»Tyttärenne on aina kuolemanväsynyt, aivan kuin hän ei nukkuisi yöllä ollenkaan. Häntä varten piti tuoda luokan perälle varavuode. Mistä on kyse? Tyttö kertoi, että teillä ja hänen isällään on öisin rajuja riitoja. Välituntivalvoja huomasi, että V. menee usein poikien kanssa vessaan välitunnilla. Kysyin V:ltä, mitä hän siellä touhuaa. Tyttö vastasi täysin luontevasti: 'Autan Davidia pissaamaan suoraan. Pitelen sen pippeliä.' David on hiljattain ympärileikattu, ja hänellä on ilmeisesti vaikeuksia... tähdätä. Älkää huolestuko, tällaiset leikit eivät ole viisivuotiailla mitenkään tavattomia. Halusin vain kertoa teille.»

Koittaa hetki, jolloin äiti tekee peruuttamattoman päätöksen. Hän käyttää hyväkseen kesäleiriäni, hän on suunnitellut muuttomme salaa, hän jättää isän lopullisesti. Sen kesän jälkeen menen esikouluun. Leirillä ohjaaja istuu iltaisin sänkyäni laidalla ja lukee minulle kirjeitä, joissa äiti kuvailee uutta kotiamme, minun uutta huonettani, uutta kouluani, uutta kaupunginosaa eli siis uutta elämäämme sitten kun menen Pariisiin. Kaikki tuo tuntuu minusta kovin etäiseltä, kun olen kaukana maaseudulla, missä lapset kiljuvat ja riehuvat, koska vanhemmat eivät ole paikalla. Usein leiriohjaajan silmät kostuvat ja ääni murtuu, kun hän lukee ääneen äitini tekopirteitä kirjeitä. Tuon iltarituaalin jälkeen käy joskus niin, että minut löydetään kävelemästä unissani, kulkemasta alas portaita selkään edellä, kohti ulko-ovea.

Kun olemme hankkiutuneet eroon kotityrannistamme, elämästämme tulee huikeaa. Asumme piianhuoneista tehdyssä ullakkohuoneistossa. Minun huoneessani hädin tuskin pystyy seisomaan, mutta salaisia soppia riittää.

Olen nyt kuusivuotias. Olen ahkera pieni tyttö, hyvä oppilas, kiltti ja tottelevainen, ja hivenen surumielinen niin kuin eronneiden vanhempien lapset usein ovat. En tunne minkäänlaista sisäistä kapinaa, vältän rikkomasta rajoja millään tavoin. Olen reipas pikkusotilas ja koen päätehtäväkseni tuoda koulusta hyviä numeroita äidille, koska rakastan häntä edelleen yli kaiken.

Äiti soittaa joskus liudan Chopinin pianokappaleita säädttömän myöhään illalla. Toisinaan tanssimme volyymi täysillä pikkutunneille asti ja naapurit raivostuvat ja tulevat valittamaan, että musiikki on liian kovalla, mutta me emme korvaamme lotkauta. Viikonloppuisin äiti lojuu kylpyammeessa upeana, toisessa kädessä Kir Royal, toisessa JPS-savuke,

tuhkakuppi tasapainoilee ammeen reunalla, sinooperinpunainen kynsilakka loistaa kirkkaana vasten äidin maidonvaaleaa ihoa ja platinanvaaleita hiuksia.

Siivoaminen saa usein jäädä seuraavaan päivään.

Isä sumplii asiat niin, ettei hänen tarvitse maksaa elatusapua. Loppukuusta meillä on joskus vaikeaa. Vaikka äiti pitää paljon juhlia ja hänellä on lyhyitä romansseja, äiti on yksinäisempi kuin olin kuvitellut. Kerran kun kysyn, mikä asema eräällä rakastajalla on äidin elämässä, äiti vastaa: »En todellakaan aio tuputtaa häntä väkisin sinun elämäsi, hänestä ei tule uutta isääsi.» Äiti ja minä elämme symbioottisessa suhteessa. Yhdelläkään miehellä ei ole asiaa meidän väliimme.

Uudessa koulussa minusta ja Asia-nimisestä työstä tulee erottamattomat ystävät. Opettelemme yhdessä lukemaan ja kirjoittamaan mutta tutustumme myös kaupunginosaamme, viihtyisään pikku kylään, jonka kadunkulmissa on paljon katukahviloita. Olemme ennen kaikkea poikkeuksellisen vapaita. Toisin kuin useimpia tovereitamme, meitä ei vahdi kotona kukaan, lapsenlikkaa ei ole varaa palkata edes illaksi. Eikä tarvitsekaan. Äidit luottavat meihin täysin. Käyttäydymme nuhteettomasti.

Kun olen seitsemänvuotias, isä ottaa minut kerran luokseen yökylään. Se on poikkeustapaus eikä toistu sen jälkeen. Minun huoneestani on tehty työhuone nyt kun äiti ja minä olemme muuttaneet pois.

Minä nukahdan sohvalle. Herään varhain aamulla, ja tunnen itseni nyt muukalaiseksi tässä asunnossa. Ajankuluksi menen

kirjahyllylle, joka on hyvin säntillisessä järjestyksessä. Otan hyllystä pari kirjaa sattumanvaraisesti ja panen ne varovasti takaisin paikoilleen, hetken aikaa tutkin arabiankielistä Koraanin pienoispainosta, hivelen sen punaista nahkakantta ja koetan tulkita sen selittämättömiä merkkejä. Kirja ei tietenkään ole leikkikalua, vaikka näyttää siltä. Millä muullakaan voisin viihdyttää itseäni täällä, nyt kun talossa ei ole enää yhtä ainutta lelua?

Isä herää tunnin kuluttua ja tulee huoneeseen. Ensi töikseen hän antaa katseensa kiertää, se pysähtyy kirjahyllyn kohdalla, ja hän kumartuu tutkimaan jokaista hyllyä. Hän syynää ja poukkoilee. Näyttää voitonriemuiselta ja toteaa kuin niuhottava verotarkastaja: »Olet koskenut tähän kirjaan, ja tähän ja tähän!» Hänen äänensä jylisee huoneessa. En ymmärrä: mitä pahaa voi olla siinä, että *koskee* kirjoihin?

Pelottavinta on se, että isä on nähnyt aivan oikein. Kaikkien kolmen kirjan kohdalla. Onneksi olen niin lyhyt, etten ole ylettänyt ylimmälle hyllylle, isä tiirailee sitä pitkän aikaa mutta huokaisee sitten oudon huojentuneena ja kääntää katseensa takaisin alas.

Mitä hän olisi mahtanut sanoa, jos olisi eilen huomannut, että kun kolusin komeroita, satuin kasvokkain luonnollisen kokoisen lateksinuken kanssa? Nukella oli kammottavat, rutuiset suu- ja pimppa-aukot, se hymyili minulle ivallisesti ja tuijotti minua synkillä silmillään pölyimurin ja lattiaharjan takaa. Siinä taas yksi helvetinkuva, jonka tukahdutin heti suljettuani komeronoven.

Koulun jälkeen Asia ja minä keksimme usein kiertoteitä lykätäksemme hetkeä, jolloin meidän pitää erota. Lähiristeyk-

sessä on pieni puistikko jonka reunalta nousevat portaat ylös rinteeseen; siellä käy poikaporukoita rullaluistelemassa, skeittaamassa ja tupakoimassa. Portaista on tullut meidän tarkkailuasemamme, istumme kiviaskelmilla ja ihailemme diivailevien, honteloiden nuorten poikien temppejuja. Eräänä keskiviikkoiltapäivänä meilläkin on rullaluistimet jalassa. Alku on huteraa ja kömpelöä. Pojat irvailevat meille hetkisen mutta unohtavat meidät pian. Liukumisen nautinto tempaa meidät mukaansa, vauhti huumaa, samoin pelko, ettei ehdi jarruttaa ajoissa. Ei ole vielä myöhäinen ilta, mutta on talvi ja pimeää. Juuri kun teemme lähtöä rullaluistimet vielä jalassa ja kengät kädessä, posket hehkuen, hengästyneinä mutta onnellisina, jostain ilmestyy eteemme pitkätakkinen mies. Hän levittää kätensä kuin lentoon lehahtava albatrossi ja läväyttää takin-helman auki, ja me katsomme tyrmistyneinä hänen paisunutta elintään, joka sojottaa groteskina sepaluksesta. Säikähtänyt Asia purskahtaa hysteeriseen nauruun ja pomppaa pystyyn, ja minä perässä, mutta horjahdamme molemmat ja kaadumme kumoon, koska olemme unohtaneet, että meillä on rullaluistimet jalassa. Kun pääsemme pystyyn, mies on haihtunut haamuna ilmaan.

Isä ilmestyy vielä muutaman kerran lyhyesti meidän elämäämme. Hän on juuri palannut matkalta ties mistä maailman kolkasta ja tulee käymään kahdeksanvuotispäiväni johdosta. Hän on tuonut yllättävän syntymäpäivälahjan: Barbien asuntovaunun josta kaikki ikäiseni tytöt haaveilevat. Kapsahdan hänen kaulaansa kiittollisena, puran pakettia kokonaisen tunnin, varovasti kuin antiikkikeräilijä, ja ihailen asuntovaunun banaanin-

keltaista väriä ja fuksianpunaista sisustusta. Lisäosia on ainakin tusina, avautuva katto, esiin vedettävä keittiö, kansituoli ja parivuode...

Parivuode? Voi ei! Lempinukkeni on sinkku, ja vaikka hän kuinka oikaisisi pitkät särensä kansituolille ja hihkuisi »Miten ihana auringonpaiste tänään», hän pitkästyttää kuollessaan. Leirielämä yksinään ei ole mitään elämää. Yhtäkkiä mieleeni muistuu miespuolinen nukke, joka on lojunut iät ajat käyttämättömänä lipastonlaatikossa, punatukkainen ja kulmikasleukainen Ken, ruutupaitainen ja itsevarma kirvesmies, sen seurassa Barbie varmasti tuntisi olonsa turvalliseksi leiriytyessään luonnon helmassa. On yö, on aika mennä nukkumaan. Asettelen Kenin ja hänen tyttökaverinsa vieretysten vuoteelle, mutta heille tulee kuuma. Ensin pitää riisua vaatteet, noin, nyt olo on mukavampi tällaisella helteellä. Barbiella ja Kenillä ei ole karvoja, sukuelimiä eikä nännejä, se on kummallista, mutta heidän täydellisen sopusuhtainen vartalonsa korvaa tuon pikku puutteen. Nostan peiton pois sileiden, kiiltävien vartaloitten päältä. Isä on noussut nojatuolista ja tekee lähtöä. Hän harppaa asuntovaunun ylitse juuri kun siirrän minikokoista eväskoria, kyykistyy ja katsoo vaunuun. Hänen kasvonsa väänntyvät ivahymyyn, kun hän toteaa karkeasti: »Ai siellä naidaan!»

Nyt fuksianpuna on lehahtanut minun poskilleni, otsalleni ja käsiini. Jotkut ihmiset eivät sitten ymmärrä mitään rakkautta.

Siihen aikaan äiti työskentelee pienessä kustantamossa, joka on kotitalomme katutasossa, kolmen korttelin päässä koulus-

tani. Silloin kun en tule koulusta kotiin Asian kanssa, syön usein välipalaa kustantamon kiehtovissa sopukoissa, paikka on oikea aarrekammio täynnä rojua, nitojia, teippirullia, papeririisejä, post-it-lappuja, klemmareita, kaikenkirjavia kyniä, todellinen Ali Baban luola. Siellä on satoja kirjoja huterilla kirjahyllyillä. Ja pakattuina pahvilaatikoihin. Museoituina vitriineissä. Valokuvattuina ja julisteisiin painettuina seinillä. Minun leikkikenttäni on kirjojen valtakunta.

Sisäpihalla tunnelma on alkuillasta aina hilpeä, varsinkin hyvällä säällä. Portinvartijarouva tuo kämpästään samppanjapullon, puutarhatuolit ja -pöytä nostetaan ulos, kirjailijat ja toimittajat viihtyvät pihalla pimeään tuloon saakka. Koko joukko on sivistynyttä, älykästä ja henkevää, joskus kuuluisaakin. Tuo maailma on ihmeellinen, kaikin tavoin hieno. Siihen verrattuna muiden ammatit, ystävien vanhemmat ja naapurit tuntuvat tylsiltä ja arkipäiväisiltä.

Jonain päivänä minäkin vielä kirjoitan kirjoja.

Vanhempieni eron jälkeen näen isää enää vain silloin tällöin. Yleensä hän vie minut päivälliselle, aina huippukalliisiin ravintoloihin, kuten yhteen arveluttavaan marokkolaiseen, jossa muodokas nainen ilmestyy hemaisevassa asussa aterian lopuksi ja esittää vatsatanssia melkein kiinni meissä. Aina koittaa se hetki, jolloin minä häpeän silmät päästäni: isä sujauttaa suurimman setelinsä kauniin Scheherazadensa pikkuhousujen kuminauhan alle tai rintaliiveihin katseessaan himonsekaista ylpeyttä. Hän vähät välittää siitä, että minä hajoan kappaleiksi samalla hetkellä kun paljettikoristeisten pikkuhousujen kuminauha napsahtaa.

Vatsatanssia tarjoillaan vain parhaassa tapauksessa eli jos isä ylipäättään ilmestyy paikalle. Useimmiten istun ylikalliin ravintolan penkillä ja odotan, että herra suvaitsee saapua. Tarjoilija tulee aina välillä kertomaan, että »isä soitti ja sanoi olevansa puolituntia myöhässä». Hän tuo mehua ja vinkkaa minulle silmää salin perältä. Tunnin kuluttua isää ei vielääkään näy. Tyrmistynyt tarjoilija tuo minulle kolmannen mehun,

koettaa piristää minua ja menee sitten menojaan mutisten: »Surkea juttu! Antaa nyt lapsiparan odottaa tällä lailla kymmeneltä illalla!» Ja nyt tarjoilija puolestaan sujauttaa minulle setelin, jotta voin maksaa taksin ja palata kotiin äidin luo, ja äiti on tietysti raivoissaan, koska isä taas kerran ilmoittaa harmillisesta esteestä vasta viime hetkellä.

Tätä jatkuu siihen odotettavissa olevaan päivään asti, kun isällä on uusi naisystävä, joka hänkin kai pitää minua rasitteena, minkä jälkeen isästä ei enää kuulu mitään. Noilta ajoilta varmaan juontuu se, että minulla on aivan erityisiä sympatioita tarjoilijoita kohtaan ja että olen lapsesta lähtien kokenut olevani heidän kanssaan kuin samaa perhettä.

HÄTKÄHDYTTÄVÄ OMAELÄMÄKERTA, JOKA RAVISTELI RANSKALAISTA YHTEISKUNTAA JA KOKO KIRJALLISTA MAAILMAA

13 -vuotias V. oli haavoittuvassa mielentilassa, kun hän tapasi viisikymppisen kirjailijan. Charmantin miehen huomio imarteli tyttöä, ja kohta heillä oli salasuhte. Suhteen edetessä V. alkoi vähitellen ymmärtää, että suuren rakkauden sijasta kyse oli hyväksikäytöstä.

Järkyttynyt V. onnistui riuhtaisemaan itsensä irti miehestä. Alkoi pitkä itsesyytösten varjostama toipuminen, jota ei helpottanut kirjailijan ja hänen kirjojensa saama arvostus – kirjojen, joiden sivuilla kuvaillaan, mitä kirjailija teki V:lle ja monille muille alakäisille muusilleen.

30 vuotta myöhemmin, arvostetun kustannustalon johtajana, V. päätti ottaa tarinansa takaisin itselleen. Syntyi rehellisyydessään mykistävä omaelämäkerta, joka kertoo, miksi V. suostui suhteeseen, mitä kaikkea heidän suhteeseensa kuului ja miten oli mahdollista, ettei kukaan puuttunut hyväksikäyttäjän toimintaan.

9 789510 462782

www.wsoy.fi

99.1

ISBN 978-951-0-46278-2